

REPRESENTANTFORSLAG OM Å NEDSETTE ET UTVALG SOM SKAL UTARBEIDE EN NORSK KULTURKANON DOKUMENT 8:26 S (2025-2026)

UTTALELSE

Til: Stortingets familie- og kulturkomité

Dato: 12.12.2025

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Våre 50 medlemmer består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Vi viser til representantforslag fra Høyre om å nedsette et utvalg som skal utarbeide et forslag til en norsk kulturkanon, det vil si en liste over de viktigste verkene i Norges kunst- og kulturarv, jf. Dokument 8:26 S (2025-2026).

EN LEVENDE KULTURDEBATT

NTO støtter de overordne målene i forslaget om å fremme dannelse, fellesskap og inkludering ved å styrke kunnskapen om kunst og kultur, og synliggjøre og tilgjengeliggjøre kulturarven.

Ikke minst deler vi målet om en mer levende kulturdebatt. Vi ønsker velkommen et bredt offentlig ordskifte om hvilke verk som betyr mest for oss, og som kan stimulere til bevisstgjøring og refleksjoner over hvilken verdi kunsten og kulturen har for enkeltmenneskene og fellesskapet.

STATENS ROLLE

Vi er likevel kritiske til at en statlig initiert og finansiert kulturkanon, er et egnet virkemiddelet for å nå disse målene.

Forslagsstillerne presiserer at en kulturkanon ikke skal utvikles av politikere, men at det bør nedsettes uavhengige ekspertgrupper med kompetanse innenfor hvert kunst- og kulturområde, og at folket i tillegg bør få si sin mening.

Vi mener likevel at selve det politiske initiativet til en kulturkanon er på siden av statens rolle i kulturpolitikken og utfordrer armlengdeprinsippets intensjon.

I tråd med infrastrukturkravet i Grunnloven § 100 (6) og den nylig reviderte kulturloven, bør staten i stedet *legge til rette* for de uavhengige initiativene og den selvstendige faglige utviklingen som skjer i kunst- og kulturlivet selv. En slik tilretteleggende kulturpolitikk som sikrer armlengdeprinsippet, fordrer tydelige skillelinjer mellom politiske interesser og kunstneriske/kulturfaglige vurderinger, og at den kunst- og kulturfaglige beslutningsmyndigheten er spredt.

INSTITUSJONENE SOM KULTURBÆRERE

Vi vil understreke at det arbeidet som forslagsstillerne vil sentralisere og samle i et regjeringsoppnevnt utvalgt, i dag gjøres fortløpende av selvstendige og forskjelligartede kunst- og kulturinstitusjoner over hele landet som ivaretar, diskuterer og formidler vår dynamiske immaterielle kulturarv på en armlengdes avstand fra politiske myndigheter.

Museene, bibliotekene, arkivene og musikk- og scenekunstinstitusjonene – sammen med fellesskolen, universitetene, høyskolene og andre fagmiljøer – forvalter vedvarende kulturarven, hvor våre felles historier og samfunnets hukommelse revitaliseres og holdes i hevd.

Vi trenger ikke en kulturkanon for å sikre dette. Det vi trenger er at myndighetene sikrer og legger til rette for slike demokratiske fellesarenaer som kunst- og kulturinstitusjonene er, og at vi hele tiden etterstreber at disse ytringsarenaene er åpne og tilgjengelige for alle borgere, inkludert minoriteter og marginaliserte grupper, og uavhengig av livsfase og funksjonsnivå.

Dette er bestandig grunnleggende viktig i et levende demokrati, med en mangfoldig befolkning som hele tiden sammen er med på å forme kulturen i Norge, til enhver tid i dialog med verden rundt oss.

Samtidig vil vi understreke betydningen av å hegne om disse institusjonenes faglige uavhengighet, og demme opp mot et hvert skritt som kan bidra til å innsnevre denne friheten.

Vi vil derfor advare mot risikoen for at en kulturkanon kan bidra til å bane veien for en skrittvis legitimering av autoritative meningsdannende verktøy, som på uheldigvis vis kan virke førende for institusjonenes fortolkninger av og ulike perspektiver på historien og kulturarven, selv om dette ikke er en uttalt intensjon.

Det er også viktig at en kulturkanon ikke bidrar til å sementere kulturarven og virker ekskluderende, på bekostning av alle de verkene og stemmene som ikke får plass på listen, noe som igjen kan begrense forestillingene våre om og mulighetene for fremtiden. En liste som gjerne er ment å bidra til en trygg og samlet forståelse av norsk kultur og identitet, kan i stedet virke både splittende og begrensende.

VARIGE STRUKTURER

I beste fall vil utvalgsarbeidet kunne ut i et øyeblikksbilde av hvordan et begrenset utvalg personer her og nå definerer vår felles kulturarv, og samtidig gi oppspill til det som kan bli en engasjerende kulturdebatt.

Vi kan likevel vanskelig se at dette vil bli noe annet enn en forbigående debatt, som i dagens mediesituasjon samtidig vil være helt uten garantier for at nyanserte stemmer og komplekse tankerekker slipper til og ikke overdøves av forenklerende og konfliktorienterte ytterkanter.

Etter vårt syn bør kulturpolitikken i stedet for en kulturkanon prioritere å styrke *varige strukturer* som sikrer kontinuerlig faglig og flerstemmig forvaltning og formidling av kunsten og kulturarven, og i tillegg bidrar til oppbyggingen av en vedvarende velfungerende offentlig samtale.

Dette krever *langsiktige* tilretteleggende virkemidler som ser kultur-, kunnskaps- og mediepolitikken i sammenheng, og omfatter vilkårene for kunst- og kulturinstitusjonene, [de humanistiske og estetiske fagenes plass og kvalitet i skolen](#), så vel som den akademiske infrastrukturen rundt kunsten og kulturen i form av [humanistiske fagmiljøer](#) ved universiteter og høyskoler, sammen med kritikken og kulturjournalistikken.

BYRÅKRATISERING OG RESSURSBRUK

Utarbeidelsen, forvaltningen og eventuelle jevnlige revideringer av en kulturkanon medfører derimot unødvendig byråkratisering og ressursbruk.

Innenfor trange budsjettammer er dette hardt tiltrengte midler som i stedet bør kanaliseres direkte til de kunstnerne, institusjonene og fagmiljøene som skaper, utvikler og formidler kunsten og kulturen, og ikke minst til å bygge opp en velfungerende kritisk offentlighet.

DE HUMANISTISKE FAGENE OG KUNST OG KULTUR I SKOLEN

Et langsiktig arbeid for å fremme kunnskap om kunst og kultur, felles referanserammer og et velfungerende offentlig samtalerom må begynne i barnehagen og skolen som de unike fellesarenaene dette er.

Det betyr at skolens dannelsesoppdrag må styrkes. Som en del av kjernen i dette oppdraget finner vi de humanistiske og estetiske fagene og elevenes møter med den profesjonelle kunsten og kulturen.

Kulturell og estetisk kompetanse må derfor etter vårt syn defineres inn blant de grunnleggende ferdighetene i læreplanverket, og disse fagene og kunst- og kulturopplevelsene må styrkes på egne premisser, uten at en offisiell autoritativ kanon legger føringer for innholdet.

En slik satsing i skolen vil gi de oppvoksende generasjonene felles referanser i form av delt historisk og kulturell innsikt og samlende meningsskapende opplevelser og fortellinger.

Samtidig er dette fag som styrker elevenes fortolkningskompetanse, nysgjerrighet og forestillingsevne, og som gir øvelse i meningsbrytning og kritisk refleksjon, og dermed bereder grunnen for et kvalifisert og inkluderende ordskifte hvor alle kan delta.

På denne måten kan det bygges et solid fundament for fellesskap, samtaler og mellommenneskelig forståelse på tvers av ulikheter i et stadig mer fragmentert og mangfoldig samfunn.

DEN AKADEMISKE INFRASTRUKTUREN

Den akademiske infrastrukturen rundt kunsten og kulturen må samtidig sikres og styrkes i form av sterke, uavhengige humanistiske fagmiljøer ved universiteter og høyskoler.

Flere av disse fagene er små og sårbare i Norge, slik som for eksempel teatervitenskap, og det er et prekært behov for nasjonale ordninger som sikrer utsatte humaniorafag, slik at vi unngår at hele kunnskapsfelt forsvinner.

For ivaretagelsen og utviklingen av kunsten og kulturarven, er det helt avgjørende at det finnes en selvstendig, akademisk samtalepartner som kan analysere kunstens og kulturens verdi, og utfordre kunst- og kulturinstitusjonenes etablerte praksiser og faglige vurderinger med supplerende og korrigerende betraktningsmåter.

Disse fagene er også vesentlige leverandører av begreper og perspektiver til det offentlige ordskiftet.

KRITISK OFFENTLIGHET

Vi vil samtidig understreke behovet for en direkte og varig styrking av kunstkritikken og kulturjournalistikken, som er en forutsetning for et bredt og velfungerende offentlig ordskifte om kunsten og kulturen.

En satsing på den kvalifiserte kunstkritikken og sannhetssøkende kulturjournalistikken er nødvendig for å fremme faglig diskusjon og refleksjon rundt kunstens innhold og kvalitet, men også for å synliggjøre kunsten og kulturarven og øke interessen og kunstforståelsen hos et bredere publikum.

Marginaliseringen av kritikken og kulturjournalistikken i offentligheten er godt [dokumentert](#). Når kritikken kulturjournalistikken svekkes, blir kontaktflatene mellom kulturlivet og befolkningen skjøre. Dermed svekkes den brede interessen for kunsten og kulturen i samfunnet, og refleksjonene og samtalene forringes.

Den kritiske offentligheten må derfor styrkes gjennom målrettede virkemidler som supplerer de brede mediestøtteordningene, og som bygger opp under metoder som fremmer idealene om etterrettelighet, nysgjerrighet, perspektivmangfold og kvalitet.

Både den dyptgående og analyserende journalistikken og kritikken i tidsskriftene, og den mer umiddelbare og aktuelle journalistikken og kritikken i de allmenne og brede mediene må styrkes. Den første er viktig i seg selv, men også som en premissgiver for den andre.

Dersom utgiftene ved å utarbeide en kulturkanon i stedet investeres i Kulturrådets [tilskuddsordning for tidsskrift og kritikk](#), så vil det alene være et langt mer effektivt virkemiddel for å fremme en levende, flerstemmig og kunnskapsfremmende samtale som [bygger fellesskap og gir oss et historisk forankret blikk på fremtiden](#).

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Bodil Kjelstrup
styreleder

Morten Gjeltén
direktør